

היכן לומר את "על הניסים" בחנוכה? איתי בוני, מנחם עיני אורי חושן/ בהנחיית הרב ראם צפרי

למדנו בתלמוד¹ שצריך לומר את "על הניסים" בהודאה, הן בברכת המזון והן בתפילה. ואם לא אמר, אינו צריך לחזור.² מופיע שם בגמרא אפשרות שיאמר בבונה ירושלים כמו בר"ח, ודחו את האפשרות הזו. מדוע?

התשובה מפורשת בגמ'- על הניסים הוא בגדר הודאה ולא בקשה.³ ובנה ירושלים היא בקשה, וכן יעלה ויבא, וברכת "רצה" בתפילה היא בקשה. רק ברכת מודים עצמה היא הודאה, ולא כל שלשת הברכות האחרונות.⁴

הפוסקים דנו האם אומרים "שעשית לאבותינו **בזמן** הזה" או "**ובזמן** הזה".⁵ "בזמן הזה" הכוונה בסוף כסליו, "ובזמן הזה" הכוונה בימים אלו עם צרות ההווה כמו במלחמת "חרבות ברזל". לפי המסקנה הנ"ל צריך לומר "בזמן הזה".

ועוד עולה, שהפתרון של הרמ"א בשוכח לומר ב"הרחמן" בבהמ"ז ובאופן דומה בתפלה בנוסח "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות שם שעשית..." זה לא מעין אותו העניין שהרי זו בקשה, ותקנו דווקא בהודאה. אומנם זה לא התקנה המקורית, אבל זו בקשה טובה.

¹ תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד א ועי' ש"תתוס'.

² בניגוד לר"ח וחיה"מ ויו"ט שהם מועדים מן התורה, שצריך לחזור. וכן פסק השולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרפב סעיף א

³ מבואר בגמ' שם כא: שכל תקנת חנוכה הוא להלל ולהודאה.

⁴ עיין בברכות לד.

⁵ עיין כף החיים שם ס"ק א'.